

Toespraak van wethouder Frank Kingma (gemeente Texel) ter gelegenheid van de onthulling van de gedenkplaat bij het Esperanto-monument in Den Burg op 24 februari 2016.

Ik begin mijn toespraak in het Esperanto.

Gesinjoroj, bonvenon!

La estraro de la komunumo Texel ĝojas bonvenigi vin en tiu ĉi historia loko okaze de la inaŭguro de la memorplaketo, kiu donas al la Esperanto-monumento la publikan atenton kiun ĝi meritas.

Dames en heren, hartelijk welkom. Het gemeentebestuur van Texel is zeer verheugd u op deze historische plek te mogen begroeten ter gelegenheid van de onthulling van de naamplaat die het Esperantomonument de publieke aandacht zal geven die het verdient.

Het monument werd gebouwd in 1935 op initiatief van Johan Duinker naar een ontwerp van architect Igesz. Duinker en zijn broer Gijs waren de uitgevers van de Texelse Courant en maakten van dit blad gebruik om de wereldhulptaal Esperanto te promoten en om het geld voor het monument bijeen te brengen. Honderden Texelaars leerden Esperanto en meer dan eens werden op Texel congressen gehouden door landelijke en regionale organisaties van Esperantisten.

De Duitse bezetters moesten niets hebben van Esperanto omdat deze taal was bedacht door een Jood, Dr. Lejzer Zamenhof, en lieten het monument in 1941 slopen. Enkele Texelse Esperantisten wisten nog net op tijd enkele onderdelen in veiligheid te stellen en te verbergen zoals de windwijzer in de vorm van de esperantoster en de afbeelding van Zamenhof. Ook het fundament bleef zitten. Hierop werd het monument in 1950 herbouwd.

De broers Duinker kwamen om in de Russenoorlog en hebben de nieuwbouw dus niet meer beleefd. Johan werd met negen andere Texelaars op 6 april 1945 op De Mok doodgeschoten en Gijs bezweek later aan de verwondingen die hij bij de Duitse beschieting van Den Burg had opgelopen.

Eigenaar van het monument is de gemeente Texel die het monument liet restaureren toen het bouwvallig dreigde te worden. Van recente datum is de beroering die ontstond toen het plantsoen rond het monument tot rijwielstalling werd gemaakt. Het was overbuurman Klaas Smidt die zich hiertegen fel teweer stelde en met medestanders in elk geval wist te bereiken dat dit plan werd bijgesteld en dat zowel het monument als het plantsoen werden voorzien van een fraai hekwerk. De geschiedenis herhaalt zich want Klaas Smidt overleed op 9 augustus jongstleden en maakt het resultaat van zijn actie dus niet mee.

Ooit was Esperanto op Texel een begrip. Er waren weinig gemeenten in Nederland waar naar verhouding zoveel Esperanto werd geleerd. Tegenwoordig weten nog maar weinig voorbijgangers wat dlt monument voorstelt. Dat is een van de redenen geweest om een gedenkplaat met uitleg te plaatsen, waardoor dit monument als historisch belangwekkend object de aandacht krijgt die het verdient en bijdraagt aan de belevingswaarde van het dorp. Voor de gemeente was het geen probleem om deze extra kosten voor rekening te nemen en de initiatiefnemers zijn daar zeer erkentelijk voor.

De gedenkplaat is afgedekt met de Esperantovlag met de groene ster. De onthulling bestaat uit het wegtrekken van deze vlag door Wim Duinker uit Leiden (zoon van wijlen Johan Duinker) samen met Mary Smidt-Witte, weduwe van Klaas Smidt.
